

Їх доля завела

на Україну

ЗМІСТ

- 1. Олександр Пушкін**
- 2. Оноре де Бальзак**
- 3. Адам Міцкевич**
- 4. Еріх Марія Рільке**
- 5. Використана література**

Вступ

Провідною ідеєю освіти на сучасному етапі в українській державі є гуманізація, адже гуманітарна освіта є засобом і сферою формування державного етносу, розвитку особистості як найвищої цінності суспільства.

Щоб забезпечити ефективність навчання, повноцінність уроку, необхідно поєднувати репродуктивну і пошукову діяльність. Учень — не пасивна фігура педагогічного процесу, і вчитель повинен прагнути дати йому не лише певний вантаж знань, а й навички мислити, стимулювати розвиток його пізнавальних сил, роботу думки, постійну потребу вчитися, самостійно здобувати знання, спостерігати, досліджувати.

Ідеалом сучасного навчання є особистість не з енциклопедично розвиненою пам'яттю, а з гнучким розумом, з швидкою реакцією на все нове, з повноцінними, розвинутими потребами дальшого пізнання та самостійної дії, з добрими орієнтувальними навичками й творчими здібностями.

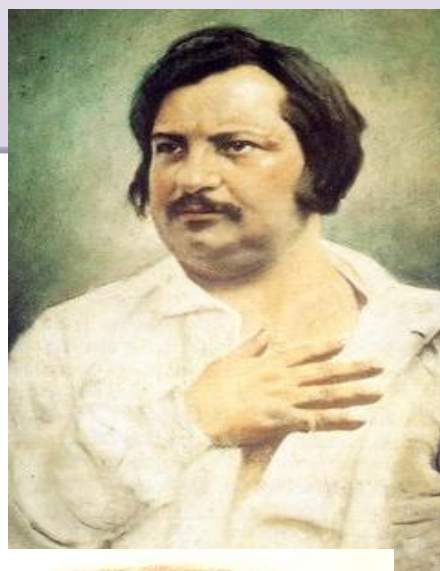
«Однією з найсерйозніших хиб нашої шкільної практики є те, що, навчаючи дітей, працює переважно вчитель», — цю думку В. Сухомлинського можна застосувати до характеристики навчального процесу й на сучасному етапі.

Праця учня, який роками сидить мовчки за партою, слухає вчителя і намагається запам'ятати те, що йому говорять, — не може забезпечити ні повноцінного формування особистості, ні найвищого щастя людини від успіхів у праці.

Сьогодні, коли наша молода держава розбудовується, на уроках зарубіжної літератури, особливо в старших класах, стали надзвичайно актуальними україністичні студії.

На жаль, у підручниках і посібниках ці студії висвітлені дуже стисло. Залучення ж українознавчої проблематики до вивчення програмового матеріалу сприяє глибшому його опануванню. Відомо ж, що через рідне чуже стає ближчим. Та й своє, органічно вплетене у світову літературу, вивищується у власних очах та постає у нашій свідомості невід'ємною частиною культури людства. Тож україністика під час вивчення зарубіжної літератури не лише доцільна, а й просто необхідна. Враховуючи це, я дібрала та систематизувала цілі низку матеріалів для уроків та позакласних заходів з використанням вітчизняного культурознавчого матеріалу.

ЇХ ДОЛЯ ЗАВЕЛА НА УКРАЇНУ

«...Пушкін для України був, є і вічно буде»

П.Г. Тичина

Пушкін Олександр Сергійович

При народженні:	Пушкін Олександр Сергійович
Псевдоніми, криптоніми:	Олександр НКШП, Іван Петрович Белкін, Феоділакт Косічкін (журнальний), Р., Ст. Арз. (Старий Арзамасець).
Дата народження:	25 травня (<u>6 червня</u>) <u>1799</u>
Місце народження:	<u>Москва, Російська імперія</u>
Дата смерті:	29 січня (<u>10 лютого</u>) <u>1837</u> (37 років)
Місце смерті:	<u>Санкт-Петербург, Російська імперія</u>
Мова творів:	<u>російська</u>
Рід діяльності:	поет, прозаїк, драматург
Роки активності:	<u>1813—1837</u>
Напрямок:	<u>романтизм, реалізм</u>
<u>Magnum opus:</u>	<u>Євгеній Онєгін</u>

О. С. Пушкін і Україна

Ім'я Олександра Сергійовича Пушкіна стоїть поряд з іменами найвидатніших митців світу. Він відкрив перед літературою нові шляхи, збагативши культуру невичерпними зразками художньої майстерності.

Український народ свято шанує геніального поета, який був тісно зв'язаний з українською культурою.

Перебування О.С. Пушкіна в Україні співпадає з періодом Південного заслання поета (1820 – 1824 рр.)

Уряд Олександра I вислав молодого автора за волелюбні вірші, в яких він оспівував полум'яний патріотизм, висловлював палку віру в перемогу “святої вольності”, засуджував і сатирично викривав царський уряд.

6 травня 1820 року кур'єрська поштова трійка вивезла О.С.Пушкіна з Петербургу...Поет проїжджає через десятки селищ, через міста Чернігів, Ніжин, Прилуки, Лубни, Кременчук... Після двадцятиденного шляху – місце призначення: Катеринослав

У Катеринославі Пушкін мав зайняти посаду колежського секретаря в канцелярії головного опікуна південних поселенців генерала І.М.Інзова. І хоча поет пробув тут лише десять днів – і новий начальник, і місто вразили поета.

У перші ж дні в Катеринославі поет став свідком епізоду: двоє братів-колодників бігли з місцевого острогу і, рятуючись від переслідування, кинулися в Дніпро... На маленькому островку вони збили камінням кайдани, попливли далі й втекли від переслідування. Цей випадок дав початок поемі “Брати-розбійники”.

У Катеринославі Пушкін застудився і за дозволом І.М. Інзова вирушив з родиною генерала М.М.Раєвського на Кавказ.

Портрет
М.Раєвського

Портрет М.М.Раєвської

Портрет Миколи Миколайовича Раєвського
(1801-1843), молодшого сина генерала
М.М. Раєвського

Кавказ справив на поета величезне враження. Сувора природа, горді люди, героїчна боротьба, яку вели народи Кавказу за свою незалежність, нав'яли нові образи, які пізніше Пушкін втілював у вірші «Кавказ» і

романтичній поемі «Кавказький полонений». З цього часу жанр романтичної поеми стає провідним у російській літературі 20-х років.

Незабаром Раєвські вирушають до Криму, і Пушкін їде разом із ними... Поет вивчає життя місцевих жителів, відвідує Бахчисарай. Легенду про любов кримського хана Гірея до полоненої дівчини Марії, почуту тут, Пушкін поетично відтворює в поемі «Бахчисарайський фонтан». Захоплення від кримської природи і моря передані у віршах «Редет облаков летучая гряда», «Погасло дневное светило» та ін.

*«...я счастлив ...счастливое, полуденное небо; прелестный край;
природа, удовлетворяющая воображение, - горы, сады, море»*
(А.С. Пушкин)

Яскрава і незабутня подорож тривала майже три місяці. Однак треба було повертатися на службу...

У вересні 1820 року Пушкін прощається з Раєвськими і через Херсон, Миколаїв, Одесу прямує до Кишинєва, куди була переведена канцелярія генерала Інзова...

Кишинєв О.С. Пушкіну спочатку не сподобався. Маленький, брудний, він дивував поета глиняними хатами під очеретяними дахами... Та саме в цьому місті життя Пушкіна сповнене серйозним читанням, важливими бесідами й дискусіями, роздумами про майбутнє народу. Перебування Пушкіна в Кишинєві співпало з ростом революційного руху в деяких країнах: Іспанії, Італії, Греції.

Поет гаряче вітав грецьких патріотів, які повстали в 1821 році проти турецького панування, віршами «Война», «Гречанка», «Гречанка верная, не плачь.» У Кишинєві Пушкін розпочав роботу над романом «Євгеній Онєгін».

Пушкін у Кам'янці

Серед багатьох місць України, де бував Пушкін, місто Кам'янка заслуговує особливої уваги.

В.Л. Давидов

Тут, у мальовничому маєтку Давидових, Пушкін гостював з листопада 1820 по кінець березня 1821 року та в листопаді 1821р. У хазяїна – Василя Львовича Давидова – часто збиралися декабристи в справах Товариства. Вони використовували родинні свята (часто 24 листопада, коли відзначали іменини Катерини Миколаївни Давидової – матері Василя Львовича).

Маєток Давидових (сучасний вигляд)

Пушкін серед декабристів у Кам'янці.

У 20-х роках XIX століття Кам'янка була одним із центрів Південного товариства декабристів. Тут бували Пестель, Муравйов-Апостол, Бестужев-Рюмін, Орлов, брати Поджио та ін.

Одоєвський О.І.

Лунін М.С.

Пестель П.І.

Поджіо О.В.

Волконський С.Г.

Анненков І.О.

Оболенський Є.П.

Наришкін М.М.

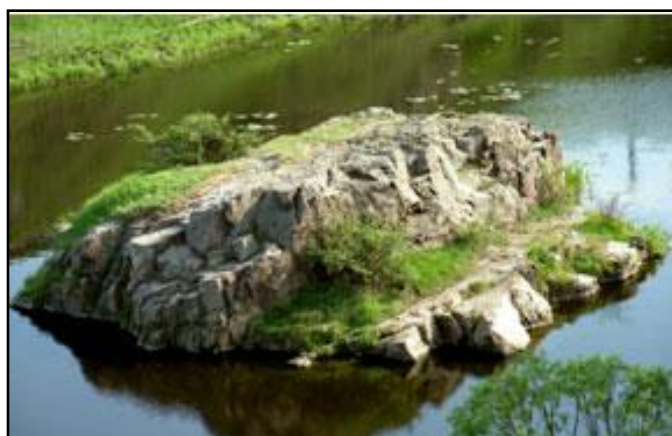
Жителі Кам'янки, як і весь український народ, з любов'ю зберігають місця, пов'язані з іменем великого російського поета.

Пам'ятник декабристам

Пам'ятник Пушкіну в Кам'янці

Скеля Пушкіна на Тясміні

Маєток Давидових

Пушкінський грот

Пушкін у Києві

Взимку 1820/21 року Пушкін, не дивлячись на заборону, прибув до Києва. Величезне враження на поета справили Софійський собор, Києво-Печерська лавра.

Києво-Печерська лавра

Софійський Собор

Пушкін зацікавився подіями епохи Петра I, долею історичних постатей. Згодом враження, пережиті поетом, лягли в основу сюжету поеми «Полтава». Відвідання могили князя Олега надихнули на створення «Пісні про віщого Олега».

*«Полтава».
Петро I перед битвою*

Пушкін в Одесі

*«Я жил тогда в Одессе пыльной
Там долго ясны небеса,
... Там все Европой дышит, веет,
Все блещет югом и пестреет
Разнообразностью живой»*

(А.С. Пушкин «Отрывки из путешествия Онегина»)

Навесні 1823 року друзі поета домоглися його переведення до Одеси.

*Тринадцять
місяців прожив
О.С. Пушкін в
Одесі.*

Саме тут він написав понад 30 ліричних творів, завершив роботу над

поемою “Бахчисарайський фонтан”, створив два з половиною розділи роману “Євгеній Онегін”. Поет багато працює: читає Овідія, Данте, Гете та ін.

Види міста часів Пушкіна

У Одесі Пушкін уперше відчув справжнє кохання...

Історики називають імена трьох жінок, з якими пов'язано ім'я Пушкіна в Одесі: Амалію Різнич, Кароліну Собаньську та Єлізавету Воронцову.

Амалія Різнич

З Різнич дослідники пов'язують вірші Пушкіна "Ночь", "Простишь ли мне ревнивые мечты", "Под небом голубым страны своей родной...", "Заклинание", "Для берегов отчизны дальней...".

Малюнок Пушкіна

Кароліна Собаньська

Вона справила на поета незабутнє враження. У Києві вона, як комета, спалахнула на його обрії та зникла. Але не назавжди – поет несподівано зустрів її в Одесі. Зустрічаючись в Одесі, вони розмовляли про літературу, а це означає, що поет цінував її розум та смак.

З Кароліною Собаньською дослідники пов'язують вірші Пушкіна "Что в имени тебе моем", "Я вас любил" та ін.

Єлізавета Воронцова

Глибоке та щире почуття до Воронцової поет висловив низкою віршів: "Желание славы", "Сожженное письмо", "Талисман", "Храни меня, мой талисман".

Перед від'їздом Пушкіна з Одеси Єлізавета Воронцова подарувала йому на пам'ять перстень-талісман. Восьмикутний сердолік, який прикрашав його, мав давній надпис, який Пушкін та Воронцова вважали заклинанням, яке здатне зберегти від ударів долі. Пушкін ніколи не розлучався з перснем, який був на його руці і в день дуелі.

Із травня 1820 р., коли двадцятирічний Олександр Пушкін їхав через Київ до місця своєї висилки — Катеринослава, надалі, з осені того самого року до кінця липня 1824-го, спершу дорогою на Північний Кавказ, а потім, замешкавши в Одесі й мандруючи Україною, мав безліч нагод живого спілкування з ліричною українською природою, з українцями.

У Одесі у Пушкіна склалися непрості стосунки з графом М.С. Воронцовим...

Воронцов створює про Пушкіна негативну думку, звинувачує його в «совершенной лени», не зупиняється перед стеженням за поетом, доносами та скаргами на нього.

«Не странно ли, что я поладил с Инзовым, а не мог ужиться с Воронцовым; ... он начал вдруг обходиться со мною с непристойным неуважением» (А.С. Пушкин. Из письма)

29 липня Пушкіна звільняють зі служби та переводять на постійне проживання до садиби батьків – Михайлівського – під наглядом поліції.

Можливо, що саме в липні Пушкін написав епіграму на Воронцова:

*Полу-милорд, полу-купец,
Полу-мудрец, полу-невежда,
Полу-подлец, но есть надежда,
Что будет полным наконец.*

Від'їжджаючи, Пушкін прощався з усім, що залишав на Півдні...

*Прощай, свободная стихия!
В последний раз передо мной
Ты катишь волны голубые
И блещешь гордою красой
(А.С. Пушкин «К морю»)*

І.К. Айвазовський. «Прощание Пушкіна с морем»

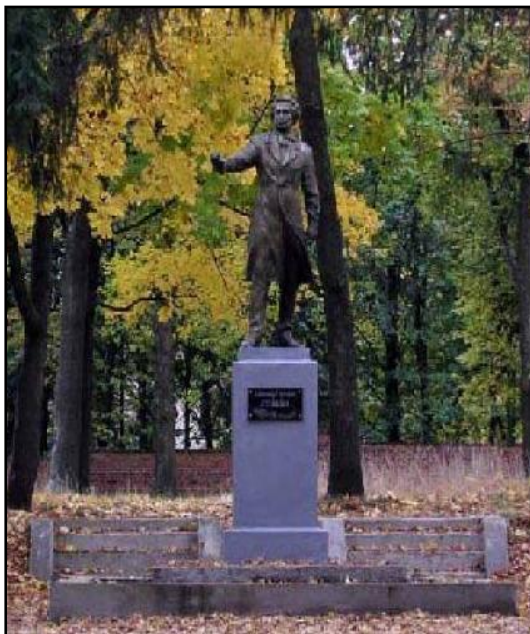
Картина «Пушкін на березу Чорного моря» була створена І. К. Айвазовським у рік 50-річчя з дня загибелі О. С. Пушкіна. У той же рік була написана й друга – "Прощание Пушкіна с морем", над якою І. К. Айвазовський працював разом з І. Е. Рєпіним. (Рєпін писав у цій картині постать Пушкіна, Айвазовський – пейзажний фон).

І. К. Айвазовський. «Пушкін на березу Чорного моря»

В Україні свято шанують місця, пов'язані з іменем поета

Пам'ятники О.С. Пушкіну встановлені в багатьох містах і селах: *Алушті, Бахчисарай, Бердянську, Болграді, Генічеську, Глухові, Гурзуфі, Дніпропетровську, Донецьку, Євпаторії, Жмеринці, Полтаві, Кам'яні, Каховці, Києві, Кіровограді, Конотопі, Кременчуці, Маріуполі, Мелітополі, Місхорі, Миколаєві, Одесі, Сімферополі, Тернополі, Ужгороді, Феодосії, Харкові, Чернівцях, Шполі та ін.*

Перекладати О.С.Пушкіна українські поети стали ще за його життя.

Максим Рильський зазначав, що не міг би назвати жодного українського поета, який би не відчув на собі подиху пушкінського генія...

Перший український переклад творів Пушкіна українською мовою зробили Л. Боровиковський та Є. Гребінка, а згодом український

письменник О. Шпигоцький переклав уривок з "Полтави" під назвою "Марія". Пізніше переклади творів Пушкіна робили М.Старицький, С. Руданський, І.Франко, П.Грабовський, Панас Мирний.

Вже перекладено всю творчу спадщину поета: поеми, лірику, прозу, драматургію, казки, роман у віршах "Євгеній Онегін". Тож великий російський поет повною мірою належить і українському читачеві.

ДОРОГАМИ МАНДРІВОК О.С. ПУШКІНА ПО УКРАЇНІ

Мало хто знає, що О.С. Пушкін упродовж 1820-1824 років, подорожуючи Україною, подолав 5760 км та проїхав через 132 населені пункти, з якими детально ознайомився.

Олександр Сергійович особливо полюбляв мандрівки і ретельно до них готувався. Заздалегідь від заводив „дорожні тетради”, куди записував усе цікаве і робив детальні замальовки. Під час мандрівок він користувався матеріалами очевидців, спогадами. У своїх записках він дає стислі, але дуже чіткі характеристики місць, якими проїжджав. Зазначу, що проїжджав він повільно (кіньми) і мав багато часу для осмислення. Багато творів О.С. Пушкіна, як і його рецензії, у заголовках містили терміни „мандрівка”.

О.С. Пушкін не лише ознайомився з культурною спадщиною України, а і створив ескіз карти України та дав характеристику цього краю: „Клімат там м'як, земля плодородна; страна в своей западной части покрыта лесом. На юге тянутся огромные равнины, пересекаемые широкими реками, где путешественник не встретит ни леса, ни холма”.

Першу мандрівку О.С. Пушкин здійснив у 1820 році, коли він 17 травня на кур'єрській кінній трійці виїхав із Петербурга до Катеринослава (нині - Дніпропетровськ). Він їхав до місця своєї роботи у канцелярії головного попечителя колоністів Південного краю генерала І. Інзова.

З Україною він розпочав знайомитися з Чернігівщини (Добрянка, Чернігів, Ніжин, Прилуки). На чернігівських землях він побачив іншу країну, відмінну від метрополії. Замість брудних і „... со скотским образом жизни русских деревень”, він побачив чисті, з біленькими хатинками, села. Кругом чулася мелодійна мова.

Чернігів його вразив унікальними пам'ятками: Спасо-Преображенський (XI ст.), Борисоглібський (XII ст.), Успенський (XII ст.) собори та Іллінська (XII ст.) церква.

На другий день О.С. Пушкін потрапив до міста, на вулицях якого чулася мова різних народів. Це був Ніжин (1078) – міжнародний торговельний центр. Місто було висококультурним центром – діяло три гімназії, 18 повітових училищ, 88 церковно-парафіяльних та понад 40 приватних шкіл і пансіонатів. О.С. Пушкін був свідком відкриття Гімназії вищих наук (1820).

Далі його шлях пролягав Полтавщиною (Пирятин, Лубни, Хорол, Кременчук). У Кременчуці він вперше побачив величний Дніпро. Річка поета зачаровувала і він з особливим захопленням виклав це у поемі „Руслан і Людмила”.

Тут він переправився через Дніпро і прибув до Катеринослава. Місто його не вразило. Місто лише забудовувалося. Нагадаю, що у 1784 році Катерина II надала місту статус губернського і будівництво його було перенесено з лівого берега Дніпра на правий. Околиці міста і острови на Дніпрі Катерина II подарувала графу Потьомкіну, який пізніше став намісником Новоросії.

Г. Потьомкін вважав, що Катеринослав повинен стати центром Нового краю, третьою столицею імперії, одним з найбільших і найкрасивіших міст Росії. Він запросив кращих архітекторів, але його мрії не здійснилися. Місто залишилося невеликим, вулицями якого бродили тварини та у калюжах лежали свині. Таким його побачив О.С. Пушкін. Лише після побудови у 1884 році залізниці, місто почало швидко розвиватися.

У місті поет прожив декілька днів і з дозволу генерала І. Інзова приєднується до обозу генерала м. Раєвського, який подорожував з сім'єю на Кавказ. Шлях екіпажів пролягав правим берегом Дніпра до Олександрійської фортеці (нині – Запоріжжя).

Мандрівники милувалися надзвичайним звуженням Дніпра біля Кодацького порогу, де вода спадала вниз з гучним та страшним шумом. Особливе відчуття страху у мандрівників було біля порогу Ненаситецький (Ненаситець, Дід), де вода особливо була небезпечна і часто забирала не лише човни, але і самих човнярів, які волоком перетягували їх тут. Поїздка берегом Дніпра дозволяла мандрівникам спостерігати за вмілими діями вісярів, які перетинали усі дев'ять порогів (Кодацький, Сурський, Лоханський, Дзвонецький, Ненаситецький, Вовницький, Будильський, Лишний, Вільний) і приставали до острова Хортиця. Біля Хортиці через Кічкаську переправу екіпажі переправились на лівий берег Дніпра.

О.С. Пушкін слухав розповіді про походи київських князів, які збиралися тут, щоб йти на половців чи на битву з татарами на річці Кальці. Він дізнався, що візантійський імператор Костянтин Багрянородний знав про Хортицю під назвою „острів Св. Георгія”.

Про враження О.С. Пушкіна і М.Раєвського відомо зі спогадів останнього: „Здесь Днепр (о. Хортица) только что перешел свои пороги;

посреди его каменные острова с лесом; весьма возвышенные берега также местами лесные, словом, виды необыкновенно живописные; я мало видел в своем путешествии, кои мог бы сравнить с оными”.

О.С. Пушкін сидів під столітніми дубами, під якими ішла торгівля та приносили вдячні жертви богам. Про особливе враження на О.С. Пушкіна від столітніх дубів читаємо в поемі «Руслан і Людмила»:

*У лукоморья дуб зеленый;
Златая цепь не дубе том:
И днем и ночью кот ученый...*

Відносно дуба О.С. Пушкін відмічав і у інших поезіях:

*Гляжу ль на дуб уединенный,
Я мыслю: патриарх лесов
Переживет мой век забвенный,
Как пережил он век отцов.*

Краса Дніпра з його неперевершеними притоками, островами та розповіді старожилів надихнули поета на створення поеми „Брати-розбійники”. Від Хортиці маршрут мандрівників пролягав до Маріуполя (Комишуваха, Орхів, Кінські Роздори, Більянка, Мангуш).

Безкраї степи та багаті рибою річки (Конка, Орель, Молочна, Берда) були предметом вражень. Отари овець тонкорунних порід випасалися в економіях Кочубея, Воронцова, Франка, Бродського. Про українські багатства Кочубея написав О.С. Пушкін у поемі „Полтава”:

*Богат и славен Кочубей,
Его луга необозримы;
Там табуны его коней
Пасутся вольны не хранимы.*

Про красу Українських червневих ночей поет писав:

*Тиха украинская ночь.
Прозрачно небо. Звезды блещут.
Своей дремоты превозмочь
Не хочет воздух. Чуть трепещут
Серебристых тополей листы.*

Подальший шлях О.С. Пушкіна з Маріуполя пролягав берегом Азовського моря до Таганрога і далі – річка Дон та Кавказ. Частину поїздки мандрівники провели знаменитим Муравським шляхом, який прямував з кримського Перекопу на землі Брянщини та Курщини. Цей шлях йшов по водорозділу приток річок Дніпра, але не перетинав жодної з них. Цим шляхом татари постійно нападали на Україну. Екіпажі мандрівників постійно оминали валки чумаків, а їх шлях часто пересікали табуни диких тарпанів, стада косуль, сайгаків. Це було Дике поле, місця козацьких звитяг . Зустріч з річкою Дон О.С. Пушкін змалював так:

*Блещь средь полей широких,
Вон он льется!...Здравствуй, Дон!
От сынов твоих далеких
Я привез тебе поклон.*

З Кавказу О.С. Пушкін повертається на Україну, перетнувши Керченську протоку і ступивши на землі Криму, відмічає: „Из Азии переехали мы в Европу на корабле”. О.С. Пушкін знайомився з пам’ятниками Керчі, Кафи, Гурзуфа, про що написав: „Проснувшись, увидел картину пленительную: разноцветные горы сияли; ... тополи, как зеленые колонны, стройно возвышались..., справа огромный Аю-Даг..., а кругом синее, чистое небо, и светлое море, и блеск и воздух полуденный...”

Про свої кримські враження О.С. Пушкін згадує у статті „Уривок із листа до Д.” Природа Криму настільки вразила поета і надала наснаги, що він думав лише віршами. У Гурзуфі О.С. Пушкін закінчив поему „Кавказький бранник”.

У Криму О.С. Пушкін знайомиться з Бахчисараєм. Атмосфера ханського палацу, перекази про Манглі-Гірея та полонену Марію Потоцьку особливо вплинули на поета, що зумовило написання поеми „Бахчисарайський фонтан”.

У кінці вересня 1920 року О.С. Пушкін полишає Крим і направляється до Одеси південною частиною України (Чаплинка, Каховка, Херсон, Миколаїв). Місто кораблів – Миколаїв розміщувався на лівому березі великого і красивого Бузького лиману, на півострові , при злитті рік Південного Бугу та Інгулу. Ширина лиману сягала біля двох кілометрів. Миколаїв називали „джерельним містом” за велике скупчення джерел, особливо на правому березі Бугу. Місто розпочало життя з дачі Фабрі, яку перейменовано у Спаськ. Засновник міста Потьомкін розчистив сильні

джерела у Спаську, воду яких по жолобах направив до фонтанів новозбудованого палацу і альтанки у турецькому стилі. Приїжджі іноземці стверджували, що це урочище за своєю красою і мальовничістю перевершує уславлені європейські куточки. У всій красі це урочище спостерігав і О.С. Пушкін.

З Одеси через Дальник, Кучурган, Тираспіль О.С. Пушкін направляється до Кишинєва, куди переїхала канцелярія генерала І. Інзова, який був призначений намісником у Бессарабії.

О.С. Пушкін їхав відомим Молдавським (Покутським) шляхом, який направлявся до Молдавії, Прикарпаття і Львова. Від місцевих жителів поет дізнався про грабіжницькі набіги татар цим шляхом та про славні сторінки козацького життя. Початок поїздки припадає на вересень і початок жовтня, коли навколо шляху селяни збирали урожай та готувалися до зимівлі.

У листопаді О.С. Пушкін отримав дозвіл від І. Інзова поїхати до маєтку Раєвських-Давидових у Кам'янку. Його поїздка проходила відомим Кічманським шляхом, який відокремлювався від Чорного (Шпаків, Чорна-Усла) шляху. Поет проїхав Дубосари, Балту, Ольвіопіль, Лису Гору, Піщаний Брід, Злинку, Новомиргород, Баландіно. Переправляючись Кучманською переправою через Південний Буг (Ольвіопіль – нині Первомайськ Миколаївської області), О.С. Пушкін спостерігав за річкою, яка належала козакам. Козаки її називали „Славною”. Тут знаходилися рибні заводи козаків (гарди на Бузі). Буг був у цьому місці таким же красивим, як і Дніпро. На цьому проміжку він мав 21 поріг з найбільшим Запорізьким порогом.

Очевидець часів мандрівки О.С. Пушкіна так описав цей поріг: „Цей поріг – зовсім не те, що на Дніпрі. Уявіть собі велетенську скелю, висотою саженив близько п'ятнадцяти, шириною саженив близько десяти, яка, наче штучний міст, перекинута з одного берега на другий, - це й буде Запорізький поріг на Бузі. Вода, що несеться по річці, зустрівши на своєму шляху незбориму перепону у вигляді Запорізького порога, кидається праворуч і ліворуч, в обидва береги, розмиває для себе невеликі жолоби поміж скель і з жахливим ревінням поривається вперед. Для повної картини уявіть ще собі величезну скелю, втричі вищу за ту, що простяглася впоперек річки, яка стоїть з лівого берега Бугу напроти самого порога і носить назву Протичанської скелі (40 км). З неї, як з висоти пташиного польоту, відкривається пречудовий вид на всю страшну пучину, яка називається Запорізьким порогом”.

О.С. Пушкін проїжджав біля географічного центру території України (Добровеличівка Кіровоградської області) та знаменитим скіфським чотирикутником, в межах якого захований котел, який був виготовлений із кінчиків стріл скіфських воїнів.

У Кам'янці О.С. Пушкін долучився до декабристів, членів „Південного товариства”. Козацький дух вольності, здобутки козаків та їх ідеї були впливовими не лише на українську інтелігенцію, але і на російську.

До середини березні 1821 року поет перебував у Кам'янці. Разом з господарями поет вирушив до Києва (Сміла, Городище, Корсунь, Богуслав, Гребінки, Васильків, Віта) на контрактний ярмарок (січень-лютий). Враження від центральних районів України та Києва поет виклав у поемах „Полтава”, „Гавріліада” та вірші „Пісня про віщого Олега”.

У грудні місяці 1821 року О.С. Пушкін мандрував півднем Бессарабії (у маєток підполковника І. Ліпранді). Він проїхав ряд населених пунктів (Бендери, Каушани, Акерман, Шабо, Татарбунари, Ізмаїл, Болград). Він не лише ознайомився з історією цього краю, але і вніс корективи у опис Бучацького степу, який було вперше зроблено Моро де Брозе (1711).

У листопаді 1822 р. О.С. Пушкін зробив другу мандрівку до Кам'янки, але дещо іншим шляхом (Сміла, Шпола, Звенигородка, Тальне, Умань, Гайсин, Брацлав, Тульчин, Овідіопіль, Балта, Дубосари). При цьому він зробив велике коло, щоб детальніше ознайомитися з Україною. У Тульчині О.С. Пушкін спеціально зустрівся з П. Пастелем, відомим діячем декабристського руху в Україні.

З липня 1823 року О.С. Пушкіна переводять на службу до Одеси, у розпорядження Новоросійського генерал-губернатора графа м. Воронцова. Майже рік поет жив у цьому місті. Місто та море справили велике враження на поета, що знайшло відображення у багатьох його творах. Це, перш за все, віршований роман „Євгеній Онегін”, особливо розділ „Уривки із мандрівок Онегіна”. Між О.С. Пушкіним і м. Воронцовим не склалися стосунки і поета перевели до батьківського маєтку. У кінці липня 1824 року поет залишає Одесу і прямує через Бобринець, Компаніївку, Єлисаветград (нині - Кіровоград) до Кременчука і далі знайомою дорогою (Хорол, Пирятин, Ніжин, Чернігів, Добрянку) за межі України. 15 серпня 1824 року О.С. Пушкін попрощався з Україною. Подальший період заслання поет (до 1826 року) провів у маєтку батька с. Михайлівське (Псковщина).

Слід зазначити, що молоді роки (21-25 років) перебування О.С. Пушкіна в Україні були сприятливими для відчуття ним ідей визвольної боротьби козаків, високої української культури, краси краю. Він навіть думав віршами, насиченими українською культурою. В Україні він написав кращі свої вірші, поеми „Руслан і Людмила”, „Кавказький бранець”, „Брати-розбійники”, „Бахчисарайський фонтан”, роман у віршах „Євгеній Онєгін”. Він розпочав у Одесі, а потім закінчував у Михайлівському поему „Цигани”, трагедію „Борис Годунов” та віршовану повість „Граф Нулін” тощо. Все це було написано під впливом реального баченого в Україні, козацького волелюбства та дружби з декабристами.

Найбільш волелюбні мотиви поет висловлює у поемі „Кавказький бранець”, а ідею свободи та моральну вищість людини з народу над внутрішнім пустим самозвеличенням – у „Циганах”.

Поєднання мотивів романтичного і героїчного являє поема „Полтава”, а значення народу і його роль в історичному процесі висвітлює трагедія „Борис Годунов”.

По-різному можна ставитися до творчості О.С. Пушкіна, особливо українській інтелігенції. Це перш за все за його ставлення до Мазепи у поемі „Полтава”. Слід перенестися у той час, коли жив О.С. Пушкін і на яких ідеях він виховувався. Це Полтавська битва та війна 1812 р. Битва під Бородіно була ганьбою Росії, про що відзначають фахівці всіх країн, але і донині все подається звеличено.

О.С. Пушкін був передовсім людиною, якій властиво помилятися та не в усьому розумітися.

Т. Г. Шевченко любив твори О.С. Пушкіна, вірші цитував напам'ять. Про знайомство з творами поета, Т. Г. Шевченко згадував у щоденнику. В його повістях і листах зустрічаються посилання на Пушкіна. До творів Пушкіна Т.Г. Шевченко звертався і як художник (акварель-ілюстрація до „Полтави”). Слід зазначити, що становлення великого російського поета відбувалося під безпосереднім впливом його перебування в Україні та глибоким ознайомленням з культурою та побутом українського народу.

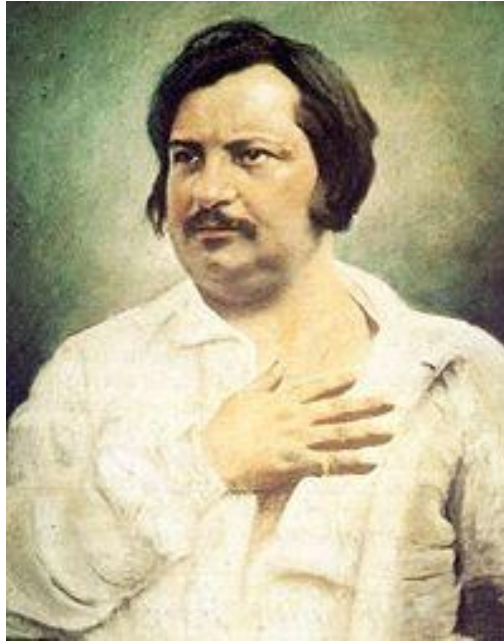
С.К. Рудик, академік

«Моїм рідним у Парижі важко було уявити,
які в Україні простори, яка родюча земля».

Оноре де Бальзак

Оноре де Бальзак

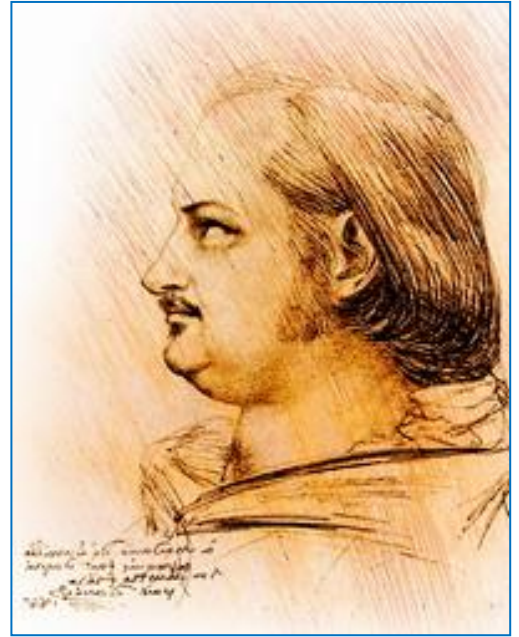
Оноре де Бальзак.

1842

При народженні:	Honoré de Balzac
Дата народження:	<u>20 травня 1799</u>
Місце народження:	<u>Тур, Франція</u>
Дата смерті:	<u>18 серпня 1850</u>
Місце смерті:	<u>Париж, Франція</u>
Національність:	<u>Француз</u>
Громадянство:	<u>■ <u>Франція</u></u>
Мова творів:	<u>французька</u>
Рід діяльності:	<u>письменник</u>
Роки активності:	<u>1829—1850</u>
Напрямок:	<u>критичний реалізм</u>
<u>Magnum opus:</u>	<u>Євгенія Гранде</u>

Здружений з Україною

Один з найвидатніших романістів XIX ст. Оноре де Бальзак двічі відвідав Україну (у 1847-1848 рр.). Загалом він провів тут більше двох років. Окрім Верховні побував у Бердичеві, Києві та інших містах. Перебування в Україні дало йому можливість ознайомитися зі слов'янським світом, до якого він виявляв інтерес. У листах на батьківщину Бальзак відзначав багатства нашого краю. Творчість великого француза стала відомою в Україні завдяки російським перекладам, які почали з'являтися майже одночасно з французькими виданнями.

З творами Бальзака був добре обізнаний Т.Г. Шевченко, про що свідчать посилання на них у його повістях. І. Франко охарактеризував творця "Людської комедії" як одного з найвидатніших представників реалістичної традиції у французькій та європейській літературі. І в 1879 року в листі до Михайла Павлика молодий І. Франко просив його зробити переклади для задуманої ним газети "Нова Основа" деяких "дрібних повісток" Бальзака, котрі як він чув, "мають бути дуже хороші". Нам пощастило дізнатися, чи М. Павлик виконав це замовлення Франка, проте, либонь, звідси починається історія засвоєння нашою літературою художньої спадщини Оноре де Бальзака в українських перекладах.

Правда, ще до Франка, Т. Шевченко та й інші письменники знали, а Марко Вовчок, яка певний час жила в Парижі, захоплено читала і любила твори великого французького митця, про що залишив свідчення її син. Спочатку українська громадськість ознайомлювалася з творчістю великого французького реаліста з оригінальних творів, що ввозилися в Росію з Франції, а також з російських періодичних видань. Відомо, що вже 1831 року в "Телескопе" (№5-8) був надрукований перший російський переклад повісті "Мщение", зроблений московським літератором Миколою Пилиповичем Павловим.

Українською мовою твори Бальзака починають виходити з 1884 року (а не з 1927 – як твердить А. Розанова), коли в "Бібліотеці найзнаменитіших

повістей”, заснованій за участю Франка, з’явився у Львові переклад роману “Батько Горіо”.

У наступне тридцятиліття не з’явилося жодної книжки Бальзака в українському перекладі, а до 1900 року включно не було і жодної газетної чи журнальної публікації.

Недарма з цього приводу західноукраїнська критика тужливо мріяла : “Мати бодай 10 томів Бальзака у добрих перекладах - це сьогодні обов'язок кожної європейської літератури. Бо кожна може не одного від нього навчитися ”. Однак умови були такі, що спромоглися видати лише один том. Твори Бальзака змогли широко виходити на Україні тільки після Жовтневої революції. Починаючи з 1927 року, з’являються в українських перекладах такі фундаментальні романи і повісті з циклу “Етюди про звичаї”: “Гобсек”, “Євгенія Гранде”, “Батько Горіо”, “Втрачені ілюзії”, “Селяни”, “Кузина Бета”. Найбільше перекладалися повісті “Гобсек” – п’ять разів (1930 – двічі, 1951, 1953, 1971), роман “Батоко Горіо” – чотири рази (1927, 1939, 1953, 1971), “Втрачені ілюзії” – тричі (1937, 1938, 1956) і “Євгенія Гранде” - двічі (1953, 1971).

Крім фундаментальних романів, у різний час вийшли “Шагренева шкіра” (1929, 1936), “Бідні родичі. Кузен Понс” (1929), “Бідні родичі. Кузина Бета”(1929), “Полковник Шабер” (1930), “Тридцятилітня жінка” (1934), “Розкоші і злидні куртизанки” (1941), “Селяни” (1953). У 1958 році Держлітвидав України 115-тисячним тиражем два гострі антирелігійні оповідання Бальзака - “Спадкоємець диявола” і “Красуня Імперія” в перекладі Б.Ф. Баєва та В. К. Котирло.

За роки Радянської влади твори Бальзака видавалися в Україні 19 разів загальним тиражем 408,5 тисячі примірників, в том числі українською мовою 15 разів тиражем 399,2 тисячі примірників.

Твори Бальзака вивчаються у середніх школах і вузах, їх інсценізують і ставлять у театрах, екранізують і створюють на їх основі художні полотна. Відомий роман Натана Рибак “Помилка Оноре де Бальзака” перекладений багатьма мовами. За сценарієм Н. Рибак режисер Тимофій Левчук поставив на київській кіностудії ім. Довженка однойменний широкоекранний фільм.

Бальзак добре відомий українському читачеві. Цьому сприяла критика. І. Франко точно і проникливо охарактеризував творчість автора “Батька Горіо”. І хоч, крім чисельних висловів, критик не залишив жодної

спеціальної статті, присвяченої Бальзаку, проте його окремі судження дають вельми пластичну оцінку сильних сторін реалізму французького генія. Естетичне мірило Франкового літературознавчого судження базувалося на несхибному переконанні, що “наукова підкладка і аналіз становить іменно найбільшу вартість сеї нової літератури проти усіх давніших, вона запевнює довговічну стійкість творам таких письменників, як Діккенс, Бальзак, Флобер, Золя, Доде, Тургенєв, Гончар, Толстой”.

Українська критика розглядає Бальзака як великого французького письменника-реаліста, що дав всеохоплюючу картину буржуазного світу в “Людській комедії”, картину, котра вражає універсальною широтою гідною подиву глибиною аналізу законів капіталістичного суспільства. З опублікованих наукових досліджень, нарисів, есе, статей про Бальзака привертає увагу післямова до книги Н. Рибакі “Помилка Оноре де Бальзака” академіка О. І. Білецького, теоретичні праці професорів С.В. Савченка, С.І. Родзевча, О.В. Чичеріна, Т.К. Якимович та бальзакознавця А.А. Розанової, де подані широкі узагальнення і переконливі висновки щодо генезису та новаторства реалізму Бальзака, глибина розуміння ним суспільних відносин і психологічних конфліктів, його місця і ролі в європейському етичному процесі ХІХ століття.

Окремий набуток бальзакознавства - ретельні дослідження і статті Д. Наливайка і Ш. Вядро, що у різних аспектах висвітлюють проблему - “Бальзак і Україна”, в якій він побував двічі (жив у Верхівні, відвідав Київ, вінчався в Бердичеві), розкривають і пояснюють велике зацікавлення його спадщиною не тільки читачів, а і письменників, перекладачів і критиків.

Література.

1. Бальзак О. Твори. — К.: Молодь, 1971. —500 с.
2. Наливайко Д.С. Оноре Бальзак. Нарис життя і творчості. — К.: Дніпро, 1985. — 190 с.
3. http://uk.wikipedia.org/wiki/Оноре_де_Бальзак

Епістолярний роман француза та слов'янки. (Екскурсія до міста Бердичів та села Верхівня Житомирщини)

*„Тут я слухав оповіді про степи,
селян, про снігопади і правителів.
Україна стала для мене, мабуть,
єдиним місцем, де я міг побачити
нові явища й людей”.*

Так писав про Україну Оноре де Бальзак – відомий французький письменник, доля якого невід’ємно пов’язана з нашим краєм.

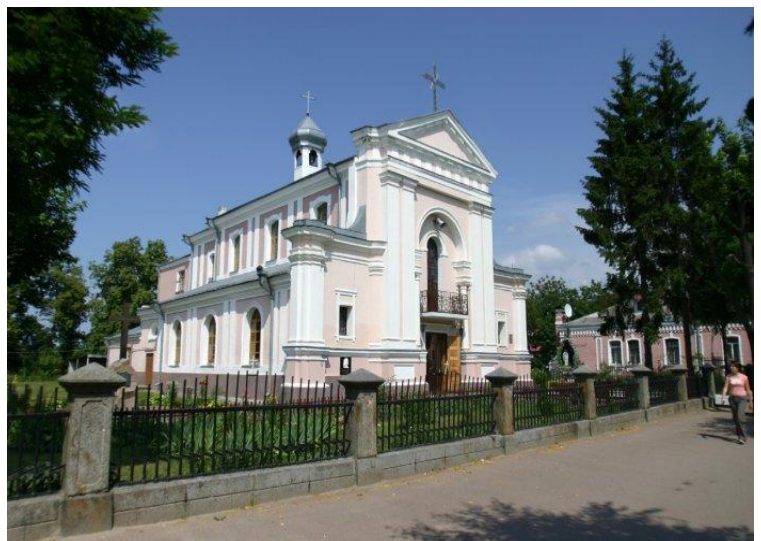
Екскурсія до міста Бердичів та села Верхівня Житомирщини пропонує знайомство саме з бальзаківською Україною та можливість побачити її очима великого француза.

Наша подорож розпочнеться з проїзду вулицями Києва, і ви дізнаєтесь, де саме побував Бальзак і чим займався у нашому місті.

„Більша частина французів не знає, що таке Київ, а це столиця України, святе місце Русі, колишня митрополія, татарський та руський Рим, старша сестра Москви, резиденція князів тих часів, коли князі залежали від великих орд. Тому я роблю висновок, що навіть якщо у мене і не було б друзів, які мешкають поблизу Києва, я би все ж таки поїхав до Києва в інтересах літератури та етнографії”.

Це слова Бальзака про Київ, у якому письменник неодноразово захоплювався його красою та звичаями місцевих жителів.

А далі – шлях на захід, Житомирським поліссям, у Бердичів – місто, часом незаслужено позбавлене уваги екскурсоводів і туристів. В цьому місті, другому за величиною на

Житомирщині, Ви побачите славний Кармелітський монастир 16-18 століть, з „підземним Маріанським” костелом, а за бажанням – місцевий краєзнавчий музей. **Особливий акцент зробимо на костелі Святої Варвари**, де 2 березня 1850 року спеціально прибулий сюди прелат з Житомира Віктор

Ожаровський обвінчав Оноре де Бальзака та Евеліну Ганську. Про їхнє кохання піде мова у нашій екскурсії, а також про їхній подружній союз, який шокував літературну богему тієї епохи.

паризької метушні. Правда, від величного палацу залишились фрагменти. Але тільки уявіть – ось за цим столом Бальзак писав свої безсмертні рядки, ці підсвічники давали письменникові світло вечорами, а цього клавесину торкалися пальці Евеліни! В актовому залі, прикрашеному ліпниною на античні теми, під час балів та прийомів зворушливо танцювала ця немолода пара І це далеко не все, що можуть побачити тут екскурсанти.

У колись розкішному парку неподалік від палацу знаходиться маленький костел – родинна усипальниця Ганських з порожніми (спорожнілими від рук радянської влади) нішами для сімейних поховань. Ось невеличкий місток, який любив Бальзак. Алея Кохання й Розлуки, лава Оноре, альтанка Евеліни... А ще у парку росте дерево Кохання: два стовбури переплелись навечно, їх не роз'єднати. Аналогія з почуттями Евеліни Ганської та Оноре де Бальзака запрошується сама собою.

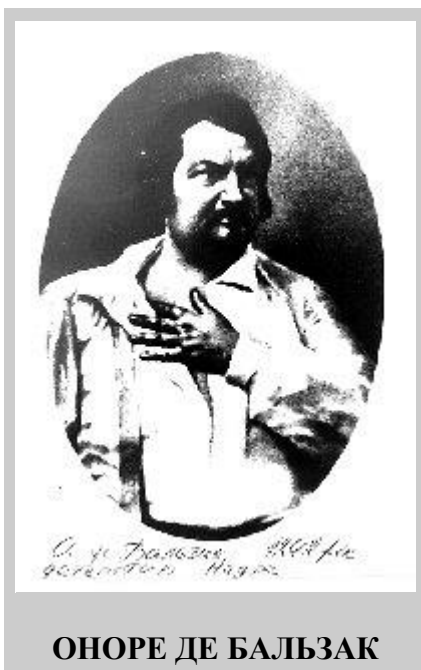
В одному зі своїх творів великий французький письменник запитував себе: „Чому люди кохають одне одного”? І відповідав: „Кохають, тому що кохають”. Проста, але одвічна істина!

Любив Бальзак і Україну, яку називав „чудовим краєм, мешканці якого самі не знають, у якій красі живуть”. Ми запрошуємо Вас до цього дивовижного краю, до чарівного світу безсмертної любові Евеліни Ганської та Оноре де Бальзака.

Потім ми їдемо до села Верхівня, де мешкала Ганська, і куди так поривався письменник. Він називав маєток Ганських „Східним Лувром”. В ньому Бальзак сподівався знайти спокій після

Знайшов своє кохання в Україні

ОНОРЕ ДЕ БАЛЬЗАК

Майже 150 років тому в костьолі Святої Варвари в Бердичеві він обвінчався із шляхтянкою польського походження Евеліною Ганською, яка народилася і провела більшу частину свого життя в Україні.

В юні роки глибоке враження на автора цих рядків справив роман Оноре де Бальзака «Шагренева шкіра». Історія молодого парижанина Рафаеля Валентена, який за допомогою чаклунства отримав можливість здійснення будь-яких своїх бажань, але так і не досяг справжнього щастя, примусила вже тоді подивитися на життя з погляду ціни власних прагнень і сподівань та їх звершень. Значно пізніше, вже після знайомства з біографією і листуванням автора «Людської комедії» та його близьких, спало на думку, що у згаданому романі Бальзак певною мірою напрозорочив власну долю. Його життя було сповнене виснажливої праці, потужних злетів творчого генія й водночас гірких розчарувань у своїх найкращих надіях і сподіваннях. І помер Бальзак у той момент, коли, одружившись із Евеліною Ганською, ніби досяг здійснення своєї заповітної мрії.

ВІН ЇЇ ЛЮБИВ БЕЗТЯМНО

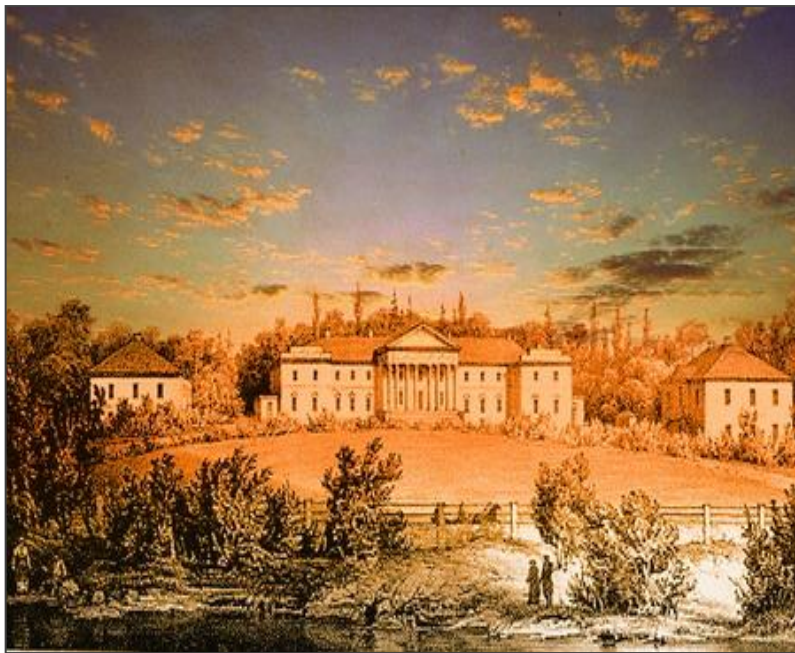
Про історію кохання пана Оноре і пані Евеліни написані томи: за різних часів з-під пера істориків, філологів і письменників Франції, України, Польщі, Росії та інших країн вийшли великі за обсягом дослідження, а також романи, повісті, драми.

Одним із перших українських вчених (якщо не першим) цієї теми торкнувся історик і літературознавець Ф.Савченко. В науковому тримісячнику українознавства «Україна» за

1924 рік (редагував його тоді академік М.Грушевський) він на основі вивчення листування знаменитого француза опублікував солідну наукову розвідку «Бальзак і Україна». «28 лютого 1832 року, — пише Ф.Савченко, — Бальзак одержав через свого видавця в Парижі листа з поштовою печаткою, положеною в Одесі, підписаного романтичним словом «Чужинка». Автором цього листа, як згодом дізнався заінтригований і не менш романтичний Бальзак, була Ева, або Евеліна Ганська, народжена Ржевуська із села Погребище на Київщині». (Нині це містечко у Вінницькій області, поблизу якого є залізнична станція, яка донедавна носила назву «Ржевуцька». — Авт.). В листі висловлювалися думки щодо деяких творів Бальзака і, зокрема, вже виданого на той час роману «Шагренева шкіра».

Залишімо поки що розвідку Ф. Савченка і звернімося до інших джерел. З архівних документів достеменно відомо, що народилася Евеліна 24 грудня 1800 року. «Стародавній рід, з якого вона походила, дав Польщі, — пише у виданій 1937 року праці «Бальзак у Росії» російський літературознавець Л.Гросман, — «владних і честолюбних діячів». Водночас, зазначали деякі польські дослідники, характерними рисами роду Ржевуських було поєднання природженої інтелігентності і культури зі схильністю до дивацтв, критицизм, змішаний із чимось подібним до містицизму. У творах великого романіста, вказує польський журналіст Ян Козельський, у репортерських нотатках «Бальзак у Верхівні», виданих вже

1992 року, часто можна відшукати відголос розповідей Евеліни про героїчні перекази її роду. 1819 року її видали заміж за багатого польського дідича Венцеслава (Вацлава) Ганського, який був старший за свою наречену на 22 роки (згідно з іншими даними — на 25 років). Подружжя оселилося в

родовому маєтку Ганських у Верхівні (нині Житомирська область). Четверо з їхніх п'яťох дітей померло в ранньому віці, вижила тільки дочка Ганна.

...Після ще кількох листів, продовжує Ф. Савченко, за пропозицією

Е. Ганської Бальзак дав їй знак про отримання епістол у газеті «Котідьєн». Ці обережні й боязкі спочатку контакти за допомогою пошти через деякий час вилилися в очну зустріч (таємно від В. Ганського) в швейцарському місті Невшателі (йшов 1833 рік). Повернувшись до Парижа, Бальзак напише Евеліні, яку називав Північною Зорею: «... Я люблю вас, як дитина, з усіма радощами, забобонами, усіма ілюзіями першого кохання». І ще — «Моя дорога, моя кохана дружино..., для мене тепер невимовно чудово відкрилося нове життя. Я бачив тебе, говорив з тобою, наші тіла уклали такий же союз, як і наші душі...» І були ще таємні зустрічі закоханих (взагалі Бальзак досить часто спілкувався з подружжям Ганських, коли воно виїжджало за кордон, підтримував взаємоповажні стосунки із главою родини): 1834 року — в Женеві, 1835-го — у Відні...

Наприкінці 1841 року В.Ганський помер. Тепер майже в кожному листі до Верхівні письменник палко переконує Евеліну взяти з ним шлюб. Однак зустрілися вони знову лише 1843 року (через вісім років після останнього побачення в Санкт-Петербурзі). Пізніше, навесні 1845 року, була зустріч у Дрездені, звідки, як пише вже згаданий Ян Козельський, разом із дочкою Евеліни Ганною та її нареченим Юрієм (Жоржем) Мнішеком вони вчотирьох вирушили в мандрівку по Європі із заїздом до Парижа. В цій поїзді Е. Ганська завагітніла, Бальзак навіть вибрав ім'я для очікуваного сина — Віктор-Оноре. Але дитина з'являється на світ передчасно. «Віктора не було, народилася й померла дівчинка», — пише Андре Моруа у книзі «Прометей, або Життя Бальзака». Немовля поховане в маленькій каплиці у Верхівні. Поруч з першим чоловіком Евеліни — В. Ганським та їхніми померлими дітьми.

СЮДИ ПРИЇХАВ ВІН ЗА ЩАСТЯМ

З самого початку знайомства пана Оноре зі своєю Північною Зорею він мріяв дістатися України і пожити в її мастку. Однак вперше Бальзак потрапив до Верхівні тільки восени 1847 року і пробув там із невеликими перервами до лютого 1848-го. В Україні Бальзак сподівався, зазначає вже згадуваний Ф.Савченко, знайти поліпшення свого становища як із морального, так і з матеріального боку. Вдруге (і востаннє) він жив у цих місцях з вересня 1848-го до квітня 1850-го року. Під час цих відвідин України письменник виїжджав до Києва, Санкт-Петербурга, Бердичева, інших місць. У Верхівні він працював над п'єсою «Мачуха», повістю «Посвячений», деякими іншими творами, обмірковував грандіозні комерційні проекти, яким так і не судилося бути реалізованими. В одному з

листів із Верхівні Бальзак пише: «Я маю тут розкішний апартаментик —

салон, кабінет і спальню; кабінет із рожевого мармуру з каміном, чудовими килимами та зручними меблями, вікна цілком із скла без олов'яної фольги; краєвид відкривається переді мною на всі боки...» Гість із Франції, пише в своїй розвідці, присвяченій цій темі і датованій вже 1996 роком, сучасна житомирська дослідниця Людмила Журавська, знайомиться з побутом Верхівні, її природою і детально розповідає про це в листах до Парижа друзям і рідним, захоплюється майстерними кріпаками Е. Ганської, занотовує 77 способів виготовлення хліба. Місцем його частих прогулянок, продовжує Л. Журавська, був парк навколо палацу. Доріжки в ньому були вимощені червоними цеглинами, що давало можливість мандрувати ними навіть після дощу. Через яр у парку було перекинуто місток — все це збереглося у Верхівні й донині. Утім, як і сам палац Ганських, де знаходиться той самий «апартаментик». Зараз там розташувався сільськогосподарський технікум. Окремі приміщення в ньому відведені під меморіальні кімнати Бальзака.

Та здоров'я творця «Людської комедії» було вже підірване. У Верхівні, особливо під час другого приїзду, він часто й подовгу хворів. В той же час весіллю заважали різні обставини — очікування дозволу на шлюб від російського царя, майнові клопоти Евеліни, невдоволення її родини цим одруженням. І все ж 14 березня 1850 року (за новим стилем) вінчання відбулося — в церкві Святої Варвари в Бердичеві, подалі від цікавих очей

провінційної публіки. Присутні були тільки найближчі люди — дочка Евеліни Ганна, шафери Густав Олізар та Жорж Мнішек. Обряд здійснював католицький прелат Віктор Ожаровський за участю каноніка бердичівської парафії Йосипа Білоблоцького. В Житомирському обласному державному архіві до цього часу зберігається метрична книга костьолу з записом про це вінчання.

Трохи більше ніж за місяць після одруження подружжя виїхало з Верхівні до Парижа. Через весняне бездоріжжя ця подорож тривала майже місяць. Бальзак, як писала Евеліна доньці, прибув на місце в жахливому стані.

ЗАМІСТЬ ЕПЛОГУ

...Ще до освячення їх шлюбу з Бальзаком, знаючи про його хворобливий стан, Е. Ганська не плакала особливих надій щодо свого майбутнього. «Я знаю добре, надто добре, — писала вона своєму братові Адаму Ржевуському, — що пан Бальзак — приречений і що навіть при найкращому догляді не зможе протягнути довго... Однак думка, що я можу бути потрібною цьому великому розумові і цьому великому благородному серцеві, також є нагородою. Я дам йому все щастя, на яке він заслуговує, й, роблячи це, сама буду щаслива. Так часто його зраджували: я залишуся йому вірною наперекір усім і... нехай він умре з рукою в моїй руці та з моїм образом у серці...»

Бальзак так і помер — рука Евеліни тримала його руку до останніх хвилин. Про таку відданість, мабуть, мріяв би майже кожен чоловік.

Після смерті пана Оноре Е. Ганська сплатила його чималі борги. Північна Зоря пережила його на 32 роки. Поховані вони поруч на кладовищі Пер-Лашез у Парижі. Там же біля них знайшли вічний спокій і донька Евеліни — Ганна та її зять.

**"Я був вражений українською мовою.
Українські простори є столицею ліричної поезії".**

Адам Міцкевич

Адам Міцкевич

При народженні: Adam Bernard Mickiewicz

Дата народження: 24 грудня 1798

Місце народження: с. Заосьє, Литовська губернія,

Російська імперія

Дата смерті: 26 листопада 1855

Місце смерті: м. Константинополь,

Османська імперія

Рід діяльності: поет

Magnum opus: «Пан Тадеуш»

Adam Mickiewicz

(Матеріал з Вікіпедії).

Україна в долі Адама Міцкевича

"Країна розкоші прослалась наді мною, вгорі - блакить ясна, тут - лиця чарівні", - писав про Україну видатний польський поет Адам Міцкевич, якого Іван Франко назвав "найбільшим поетом польської нації і одним із найгеніальніших людей, яких видало людство".

Близько двох століть тому липневим ранком біля Графської пристані в Севастополі зі шлюпки висадила невелика група людей, серед яких був двадцятишестирічний, ставний, з буйною кучерявою чуприною, не дуже великопанського вигляду юнак. Його ім'я вже було відоме польському читачеві як ім'я талановитого поета. Не зі своєї волі цей юнак покинув рідні ліси, озера, долини. Народжений на хуторі біля невеличкого містечка Новогрудка, син бідного провінційного адвоката Адам Міцкевич потрапив до цієї дивної компанії, що висадила на Графській пристані, через те, що був вигнаний з батьківщини і загнаний аж до Чорного моря суворими вихорами історії.

Міцкевич навіть не намагався зробитися таким собі туристом. Він прагнув лише почути голос поневоленої Польщі, голос своєї вітчизни, голос свободи. Але в його душу владно вдиралися інші звуки: галас артистичних салонів, шурхіт чорноморських хвиль, тужливий спів муедзинів з кримських мінаретів. Як важко було почути в сонячному Криму голос нескореної Польщі!

Недарма життя закинуло Адама Міцкевича на кримську землю. Саме тут поет зміг зосередитися, дослухати до кінця внутрішню музику, яка супроводжувала його все життя. І результатом липневої висадки на Графській пристані стали *"Кримські сонети"* — блискуча низка віршів, цикл з вісімнадцяти строгих за формою сонетів, кожен з яких — справжній шедевр світової літератури.

Міцкевича оточив сухий океан кримського степу. Так хороше тут вслухуватися в далечінь. І поет почув її голос:

Я так напружив слух, що вчув би в цій землі
І голос із Литви. — Вперед! Ніхто не кличе.

Результатом цієї мандрівки була блискуча низка віршів — цикл із вісімнадцяти «Кримських сонетів» — справжніх шедеврів світової поезії. Душу поета вабила ця романтика гір, ця екзотика, як вабила вона й надихала Байрона, Гете, Пушкіна. Міцкевич, часто кидаючи компанію, верхи їздив крутими гірськими дорогами від Севастополя до Алушти. У динамічних яскравих образах відобразив він свій переїзд через Байдари. Млостю південної ночі оповито його вірш про Алушту вночі. У величавій гіперболізації підноситься Чатир-Даг:

Там, де гірські орли не залітали зроду,
Спить грім в колисці з хмар, повитий у тумані,
Там лиш зоря над мій підносила тюрбан.
То Чатир-Даг.

Зоря віри у свободу вела його крізь Крим, крізь світ, крізь життя. Невгасний блиск цієї віри осяяв і кримські сонети Адама Міцкевича. Не лише красою форми, барвистістю, а й волелюбним змістом своїх рядків, своєю відданістю думам про поневолену Вітчизну привернули вони відразу після

появи в світ увагу як польських, так і українських письменників і читачів. Ці сонети уважно читали, ними захоплювалися, незважаючи на заборони цензури. Так, сонет «Плавба» закликає рухатись уперед, відновлювати життя, не зупинятися ні на хвилинку. Бурхливе море, небезпека, хоробрість — все це символізує свободу і непокірливість. Буря не лякає палігрима, образ якого нагадує самого поета:

І мій буяє дух у розгулі стихій,
Уява розпуска свій парус огняний.
У мене крик з грудей, піднісися над прахом...
Як любо! Знаю я, що значить бути птахом.

Понад 9 місяців А. Міцкевич перебував на Україні. 25 січня 1825 року він виїжджає з Петербурга у місто Одесу, де на нього чекає посада вчителя ліцею Рішельє, яку допомогли отримати російські друзі-декабристи. На шляху до Одеси поет зупинився в Києві. "Я здоровий. Їду з півночі на другий кінець Європи в доброму настрої. Сьогодні, 5 лютого, був у Києві. Мені сподобалося стародавнє українське місто. Я оглянув Лавру та інші визначальні місця". На запрошення родини Головінських, з якими познайомився у Києві, декілька днів [провів у Стеблеві](#), а звідти через Єлисаветград (нині Кіровоград) поїхав далі. "Їхав через безлюдні степи, де *Будинок Головінських у Стеблеві* між однією і другою станцією, на відстані якихось 300 км, нічого, крім неба і землі не видно".

Природа України полонила Міцкевича, нагадувала про рідний край, Литву. Влітку 1825 року Адам Міцкевич подорожує Кримом, бачить "Схід в мініатюрі". Поет відвідав Сімферополь, Севастополь, Євпаторію, Ялту. Результатом перебування у Криму став цикл "Кримські сонети", який співвітчизник Міцкевича М. Мохнацький назвав "новим поетичним відкриттям".

Наприкінці 1825 року Міцкевич залишає Одесу і повертається в Росію. Він хотів поїхати через Київ, але не отримав на це дозвіл. Тому помандрував на Херсон і Перекоп, а далі на Харків. У грудні 1825 року під час перебування у Харкові, поет познайомився з відомим українським письменником П. Гулаком-Артемівським, який потім зробить переспів польської балади "Пані Твардовська" українською мовою. Під впливом знайомства з українською культурою А. Міцкевич написав баладу "Чати".

Пам'ятник Міцкевичу
у Львові

Все своє життя А.Міцкевич згадував Україну: *"Чи на Вкраїні я б ту лину упізнав, що сотню панночок і сотню хлопців бравих ховала в холодку при танцях і забавах, як вечір повивав блакитноводну Рось"*, - читаємо в поемі "Пан Тадеуш", був закоханий в українську мову: "Я був вражений українською мовою. Українські простори є столицею ліричної поезії".

Нам, українцям, приємно, що творчість великого польського поета так тісно пов'язана з Україною, де він написав одні з найкращих своїх поезій. І зараз, мандруючи Кримським узбережжям, приходять на гадку рядки з сонета Міцкевича, де описується чарівна українська природа:

Чорніє пасмо гір, долину ніч поймає,
Шепочуть, мов крізь сон, потоки у гаях,
І — квітів музики — солодкий ллється пах,
Що для ушей мовчить, до серця промовляє.

Український період Адама Міцкевича

Як згадували його сучасники, Адам Міцкевич вирізнявся розумом, витонченістю манер, ввічливістю й умінням вести розмови як у світських салонах, так і за приятельським столом

Багато років тому, будучи в Одесі, я звернула увагу на меморіальну дошку на будівлі колишнього Ришельєвського лицю на Дерібасівській. Вона свідчила, що тут у 1825 році викладав великий польський поет Адам Міцкевич. Але не тільки з Одесою пов'язаний український період у житті А. Міцкевича — Київ, Харків і Крим також залишили свій слід у житті та творчості польського поета.

Народився Адам Міцкевич 24 грудня 1798 р. на хуторі Заосьє під м. Новогрудком (на кордоні Мінської губернії). У цьому містечку тривали нескінченні суперечки його мешканців різного віросповідання про те, хто був засновником їхньої стародавньої православної Борисоглібської церкви — Ярослав Мудрий чи Святий Володимир, хреститель Русі. Не хочу вдаватися в містику, але все ж таки це — як «нитка долі», що привела згодом А. Міцкевича на Україну.

Адам Міцкевич здобув чудову філологічну освіту в Віленському університеті (нині м. Вільнюс), що був тоді великим центром польської культури. Поетичний талант і бунтарський дух великого поета почали проявлятися ще в стінах університету. Перші два збірники його творів побачили світ у Вільно в 1822 — 1823 рр. У передмові до першого з них А. Міцкевич підкреслив своє поетичне кредо: романтизм, народність, історизм. Це було свіжим віянням у польській літературі, становленням нової епохи в її розвитку.

Прагнення до свободи, боротьби з пригнобленням і приниженням польського народу російським самодержавством (Польща на той час стала жертвою поділів і переживала важкі роки втрати своєї незалежності) вилилося в активну участь молодого поета в політичних зібраннях і таємних

студентських патріотичних товариствах. Його «Ода до юності» (написана в 1820 р., опублікована пізніше) стала своєрідним гімном для польської молоді, котра прагнула до боротьби за незалежність. Коли почалися пошуки учасників «недозволених» студентських товариств, добралися і до молодого польського поета, хоча А. Міцкевич давно вийшов з університетських стін і працював вчителем гімназії в місті Ковно (нинішній Каунас). Врятувало мовчання товаришів, які його не виказали. Проте підозрілого вчителя взяли «на замітку», а далі пішли арешт і відправка до Петербурга за призначенням «в системі міністерства народної освіти до віддалених місцевостей».

Такою «віддаленою місцевістю» виявився південь України — Одеса. Про це можна було тільки мріяти! Цьому заслання сприяли нові друзі поета — Міцкевич як особистість із його передовими поглядами та поетичним талантом незмінно користувався симпатією прогресивних і талановитих людей, із якими йому випадала доля зустрічатися. Серед них були й майбутні декабристи: К. Рилєєв та О. Бестужев, із якими він подружився в Петербурзі. Дорогою до Одеси взимку 1825 р. Адам Міцкевич відвідав Київ, побувавши на знаменитому київському Контрактовому ярмарку. У листі до свого польського приятеля 5 лютого 1825 р. Міцкевич писав про приїзд до Києва, що здоровий і перебуває в хорошому настрої. Ще б пак! Зимові київські «Контракти» слугували місцем відмінної конспірації для політичних, заборонених владою зустрічей. По суті, через Київ здійснювався зв'язок Польського патріотичного товариства з декабристами, які готували повстання проти самодержавства. У Києві Адам Міцкевич мав можливість зустрітися з революційно налаштованими людьми, а також познайомитися з історичними визначними пам'ятками найкрасивішого міста на Дніпрі, побувати в святій Лаврі, в селі Стеблеве на Київщині. У своєму творі «Пан Тадеуш» він згадує Україну: «Чи на Вкраїні я б ту липу упізнав, що сотню панночок і сотню хлопців бравих ховала в холодку при танцях і забавах, як вечір повивав блакитноводу Рось» (переклад М. Рильського).

А попереду була Одеса. Галасливе, різномовне портове місто, пов'язане торговими шляхами з усім Середземномор'ям, влітку 1825 року стає центром політичної діяльності південців. Як до Києва на зимові «Контракти», так і до Одеси того літа почали з'їжджатися революційно налаштовані проти самодержавства конспіратори. Адам Міцкевич приїхав до Одеси з Києва 17 лютого 1825 р., фактично змінивши О. Пушкіна, заслання з Одеси до Михайлівського в серпні 1824 р. При собі він мав листа від К. Рилєєва до одного поета-однодумця — своєрідну політичну рекомендацію для входження в коло південних вільнодумців. У листі були слова: «...

Міцкевич до того ж — поет — улюбленець нації своєї». В Одесі поет став володарем дум передової інтелігенції. Як згадували його сучасники, Адам Міцкевич вирізнявся розумом, витонченістю манер, ввічливістю й умінням вести розмови як у світських салонах, так і за приятельським столом. Але царський розшук не дрімав: до нового викладача Ришельєвського ліцею приставили спостерігача — відомого в ті часи генерала І. Вітта. Саме він організував стеження за декабристами й О. Пушкіним на півдні. Таємний агент імператора, Вітт займав невинну посаду опікуна Ришельєвського ліцею. Розігруючи з себе «заступника» засланого польського поета, саме Вітт організував його подорож Кримом у липні 1825 року.

Розкішна кримська природа зачарувала поета-романтика. Міцкевич уперше побачив гори і був приголомшений їхньою величчю. Це сприяло його поетичним імпровізаціям. Так з'явилися знамениті «Кримські сонети», серед яких «Чатирдаг», «Алушта вночі», «Бахчисарай».

Та в душу поета дедалі частіше закрадалася тривога, і передчуття не обдурило Міцкевича — насувався грудень 1825 року. Після дев'яти місяців перебування в Одесі він мав їхати до Москви за новим призначенням. Добре, що до Москви, а не до Петербурга, де поет цілком міг розділити долю декабристів. У цьому було везіння... А. Міцкевич мріяв знову побувати на Київщині, подихати, за його словами, повітрям України. Але обставини склалися так, писав він, що довелося їхати незнайомими місцями. Шлях лежав через інше українське місто — Харків. Нові враження, знайомства, нові друзі. У Харкові Міцкевич знайомиться зі студентами університету, з викладачем польської мови, майбутнім деканом і ректором, українським поетом Петром Петровичем Гулаком-Артемовським. У П. Гулака-Артемовського Міцкевич зустрівся з майбутнім кирилومهфодіївцем — юним М. Савичем. Згодом Савич став великим шанувальником творів польського поета і волею долі зіграв благородну роль посередника між Адамом Міцкевичем, який знаходився в еміграції в Парижі, й Тарасом Шевченком.

*Пам'ятник Міцкевичу в
Івано-Франківську*

Жорстоке придушення повстання декабристів, доля його друзів — Рилєєва, Бестужева — глибоко ранили душу поета. І хоча А. Міцкевичу вдалося уникнути суду у справі декабристів, із якими він підтримував зв'язок на Київщині та в Одесі, реальна можливість арешту як дамоклів меч нависла над поетом. Єдиним виходом була еміграція за кордон. Отримати закордонний паспорт політичному засланцеві допомогли друзі.

15 травня 1829 р. Адам Міцкевич, прощаючись із друзями, виїжджає, думаючи, що на деякий час, але виявилось — назавжди... Попереду була свобода від вічного переслідування, але і гіркота перебування далеко від Батьківщини.

Це була весна 1829 р. А восени того самого року Павло Енгельгардт приїжджає до Вільно разом із п'ятнадцятилітнім Тарасом Шевченком. Тут у Віленському університеті кріпосний юнак дізнається про судовий процес над членами таємних студентських патріотичних товариств, активним учасником яких був польський поет Адам Міцкевич. Тарас Шевченко знав польську мову, якій навчив його поляк Ян Душовський, управитель маєтку Енгельгардта. Майбутній український геній захопився поезією А. Міцкевича, читав його в оригіналі, багато знав напам'ять. Доля не звела двох чудових поетів. Проте Великому Кобзарю в 1848 році вдалося передати Адаму Міцкевичу поему «Кавказ» на знак солідарності та заочної дружби. Це важливе доручення й виконав М. Савич, вручивши «особисто в руки» (як просив Т. Шевченко) безцінний подарунок з України польському поету в Парижі.

Підступна хвороба (холера) обірвала життя поета-борця в Константинополі 26 липня 1855 року. В Україні пам'ятають перебування Адама Міцкевича, шанують його пам'ять. У Києві є вулиця імені прославленого польського поета. На одній із площ Львова височіє витончений пам'ятник поету-романтику. Важко знайти любителя світової художньої класики, в домашній бібліотеці якого не стояв би томик поезій Адама Міцкевича в перекладах або в оригіналі. Перекладали його вірші, балади та поеми знамениті літератори, серед яких і українські поети та прозаїки: Петро Гулак-Артемовський, Іван Франко, Леся Українка, Максим Рильський, Павло Тичина, Микола Бажан. Починав працювати над перекладом творів Адама Міцкевича українською мовою й Тарас Шевченко.

Поезія Адама Міцкевича надихнула і видатних композиторів — Михайла Глінку та Миколу Лисенка, які написали музику на тексти творів Співця Свободи.

« Тут мені вперше відкрився власний шлях.
Українська земля викристалізувала в мені поета.»

Райнер Марія Рільке

Райнер Марія Рільке

При народженні: Рене Карл Вільгельм Йоган Йозеф Марія Рільке

Дата народження: 4 грудня 1875

Місце народження: Прага, Чехія

Дата смерті: 29 грудня 1926

Місце смерті: Валь-Монт, Швейцарія

Національність: австрієць

Мова творів: німецька, французька, російська

Рід діяльності: поет

Роки активності: 1894 - 1923

Напрямок: символізм

Жанр: вірш, сонет

Magnum opus: «Дуїнянські елегії», «Сонети до Орфея».

Рільке і Україна

*Земля без меж, вітри, рівнини,
Лісів там тіні старовинні
Й незмірна неба височінь.
Пливуть тобі назустріч села
І знов зникають вдалині,
Немов прожиті щойно дні
Чи пісня дзвонів невесела.*

Такою побачив Україну Райнер Маріє Рільке у 1900 році. Саме тут, на цій землі, він знайшов жаданий приклад гармонійного єднання людей і природи, стихій і Бога.

Рільке мав великий вплив на модерну поезію різних народів, у тому числі й на українську.

Враження Рільке з відвідин України 1899 і 1900 років позначилися на циклі «Книга про чернече життя», збірці «Часослов», як також на книжці коротких розповідей «Про Господа Бога та інше» (1900) (передусім два оповідання з української тематики — «Як старий Тимофій умирав співаючи» та «Пісня про правду»).

Враженнями цієї подорожі навіяні вірші Рільке з «Книги про паломництво» (зокрема, поема «Карл XII, шведський король, їде степами України»).

Зацікавившись тоді «Словом о полку Ігореві», Рільке переклав його у 1902—1904 рр. (опубліковане 1930 року).

Твори Рільке перекладали українською мовою Микола Зеров, Микола Лукаш, Майк Йогансен, О. Луцький, Юрій Клен, Леонід Мосендз, Михайло Орест, Р. Курінна, О. Зуєвський, Микола Бажан, Дмитро Павличко, Василь Стус, Мойсей Фішбейн, Б.-І. Антонич та інші.

Окремою збіркою вийшли переклади Р. Б. Кравцева під назвою «Речі й образи» (1947).

Про Рільке й Україну писали Євген-Юлій Пеленський (1935) й Олекса Ізарський (1952).

Двічі Рільке побував в Україні. Перша подорож у 1899 році розбудила в поета інтерес до історії Київської Русі, а також до козацької доби, в яких він вбачав витoki історії великого народу. Рільке був глибоко вражений Софійським собором і Києво-Печерською Лаврою, їй він присвятив кілька поезій і найбільш захоплено розповідав про свої враження від неї. У Лаврських печерах Києва поет побував кілька разів. «Сьогодні кілька годин мандрував підземними ходами. Це найсвятіший монастир... В моїх руках палаюча свіча. Я пройшов усі ці підземелля раз на самоті, раз із людьми». Пошук духовного проводиря, виразника народного духу приводить Рільке до Канева на могилу Тараса Шевченка.

Збереглися відомості про інтерес Рільке і до Миколи Гоголя, особливо імпонували австрійському поетові зв'язки творчості Гоголя з українською національною традицією та історією України.

Другу подорож в Україну Рільке здійснив у 1900 році. Його маршрут пролягав від Києва до Кременчука, Полтави, Харкова, і той шлях українськими степами глибоко запав у поетову душу. Великим переживанням Рільке стала краса української природи, безмежжя рівнини й степу. На цій землі поет знайшов жаданий приклад гармонійного єднання людей і природи, Бога і землі. Рільке навіть планує назавжди переселитися щ Києва, у це «близьке до Бога» місто. Враження від перебування в Україні знайшли відгук у збірці «Книга годин», її другій частині — «Книзі прощ» («Про паломництво»). У цьому циклі Рільке поставив Києво-Печерську Лавру в один ряд з найвеличнішими пам'ятками культури людства, зобразив сліпого співця-кобзаря, перед яким він схиляє голову, як перед незрівнянно духовно вищою особою. Повернувшись додому, поет записав до щоденника: «Згадую полтавські степи, надвечірні зорі, хатки, й охоплює душу сум, що мене там немає».

Дух України, її сутність виявилися у творчому спадку Рільке: це і переклади, і мистецтвознавчі статті, вірші і прозові твори, нав'язані перебуванням на українській землі.

Серед перекладів вирізняється «Слово про Ігорів похід», над яким Рільке працював кілька років. Роботу було завершено у 1904 році. Й на

сьогодні цей переклад, здійснений Р. М. Рільке, вважається найкращим з німецькомовних.

Зацікавившись українським фольклором, Рільке написав два оповідання, вміщені до «Казок про любого Бога». Це «Пісня про Правду» та «Як старий Тимофій співав помираючи». Рільке добре вивчив українські народні пісні, особливо захопився піснями про козаччину, і вони послужили йому матеріалом для його «Пісні про Правду».

У центрі твору — проблема мистецтва і Бога. Справжнє мистецтво, виразником якого є сліпий кобзар Остап, наділене такою силою, що здатне підняти народ на боротьбу з польськими панами, а творець такої пісні, в уявленні Рільке, є рівним Богові. Близькими до Бога письменник вважає й інших персонажів, які відгукнулися на заклик кобзаря повстати проти гнобителів. В образі Остапа можна відзначити риси співця Орфея, бо кобзар своїм співом зворушує душі людей, спонукає їх боротися за правду. Згадує автор і славних героїв України — Бульбу, Острияницю, Наливайка, стверджує своїм твором, що «на віки вічні прославилась козака вірність».

Уперше в Україні книга поезій Рільке у перекладах М. Бажана з'явилася у 1974 р. Українського читача з творчістю Рільке знайомили також М. Йогансен, О. Бургардт, Л. Первомайський, І. Качуровський, Б. Кравців, В. Стус, М. Москаленко, О. Жупанський, Ю. Бедрик та ін.

Використана література

Довідник створено за матеріалами Інтернет-мережі:

1. <http://uk.wikipedia.org/>
2. <http://www.interesniy.kiev.ua>
3. <http://www.kardash.kiev.ua/>
4. <http://kamyanka.inf.ua>
5. <http://hipsters.org.ua>
6. <http://ocls.kyivlibs.org.ua/>
7. <http://reff.net.ua/>
8. <http://toursdekiev.com.ua/>
9. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
10. <http://www.ukrtvory.com.ua/>
11. <http://www.ukrcenter.com/>
12. <http://www.ukraine-poland.com/>
13. <http://www.litrasoch.ru/>
14. <http://otherreferats.allbest.ru/>
15. <http://wiki.ciit.zp.ua/>